

קדושים ג

פריער דערפאר, ווייל זיי קומען בהמשך צום סיום פון די פריערדיקע הלכות — ה' ערכין וחרמין: אין אנהויבס פונעם לעצטן פרק פון ה' ערכין וחרמין שרייבט דער רמב"ם „בחמשה עשר באדר בית דין נפנין לחפש ולבדוק על צרכי צבור ועל עניני ההקדשות וכו'“, וואס דער מקור פון דער הלכה איז די משנה בריש מס' שקלים⁶: „בחמשה עשר בו כו' ועושיין כל צרכי הרבים וכו'“, און די משנה איז דערנאך מסיים: „ויוצאין אף על הכלאים“ (אז ט"ו אדר פלעגן שלוחי ב"ד ארויסגיין און עוקר זיין כלאים פון די שדות) — איז דעריבער שטעלט דער רמב"ם ה' כלאים גלייך נאך ה' ערכין וחרמין (וויבאלד אז אין משנה קומט דער דין „ויוצאין אף על הכלאים“ בהמשך צום דין „בחמשה עשר בו כו' כל צרכי הרבים“).

ב) כלאים זיינען כולל אין זיך „כל מיני כלאים, כלאי אילנות כלאי זרעים כלאי הכרם כלאי הרבעת בהמה כלאי בגדים כלאי עבודת בהמה ולעולם דרכו ז"ל לפתוח בדברים הכוללים כו'“ — אז אלס ענין כללי האבן ה' כלאים א דין קדימה לגבי ה' פאה — אן ענין פרטי.

ג. אבער לכאורה צע"ג — אין ביידע תירוצים:

א) דער ערשטער תירוץ — אז ה' כלאים קומען בהמשך צום אנהויב פון לעצטן פרק אין ה' ערכין וחרמין („בחמשה עשר באדר כו'“) —

א. דער סדר המסכתות פון משניות איז, אז פריער קומט מס' פאה (ודמאי) און דערנאך — מס' כלאים. איז דער רמב"ם¹ מסביר דעם טעם פון דעם סדר: „וסדר אחר פאה מס' דמאי כו' ואחר דמאי כלאים שכך סדרם הכתוב בסדר קדושים תהיו² לא תכלה פאת שדך ואחריו שדך לא תזרע כלאים“ [און דאס וואס מס' דמאי (און ניט מס' כלאים) קומט גלייך נאך מס' פאה — איז, ווי דער רמב"ם איז דארט מסביר: „וסדר אחר פאה מס' דמאי בשביל שיש בו לעניים זכות כמו שיש להם בפאה“].

עפ"ז איז א תמ' אויפן רמב"ם אין זיין ספר „יד החזקה“, וואו ער איז מקדים הלכות כלאים פאר ה' פאה³ (די ערשטע פרקים פון ה' מתנות עניים) — היפך⁴ פון זייער סדר אין משנה און (לויט ווי דער רמב"ם אליין שרייבט) היפך ווי „סדרם הכתוב“!

דער רדב"ז⁵ זאגט אויף דעם צוויי טעמים:

א) דער רמב"ם שטעלט ה' כלאים

(1) בהקדמתו לפיה"מ ד"ה והחלק הששי. הובא בתוריש ריש מס' כלאים.

(2) יט, ט, שם, יט.

(3) ועד"ז ההלכות דלקט שכתה וכו' — שנסנו במס' פאה, לפני מס' כלאים.

(4) וגם בכלל — צע"ג טעם הסדר בספרי „היד וההלכות שבכל ספר. ועד"ז בס' המצות שלו. — ובכל אופן צע"ג שדוקא הרמב"ם שמבאר ומאריך בטעם סדר הסדרים והמסכתות וכיו"ב, מאריך בטעמי חיבור ספריו וכו' — אינו מבאר טעם הסדר בספרו העקרי והראשי! ואפילו את"ל שביאר זה במק"א, בכתביו שלא הגיעו לידנו — הרי עיקר מקום ביאור זה הוא בהקדמת ספרו זה דוקא!

(5) ריש ה' כלאים. ובפ"ב הט"ז מביא רק תירוצו הראשון.

(6) „ההקדשות“ — עפ"מ"ש בירושלמי שקלים שם, כמ"ש בנ"כ הרמב"ם.

(ב) דער צווייטער תירוצ' (אז כלאים האבן א דין קדימה זייענדיק א דבר הכולל כמה מינים) וואלט געווען א תירוצ' מספיק, ווען הל' פאה וואלטן געווען געשטעלט ווי א באזונדער ענין, לעצמם: אין רמב"ם אבער קומען זיי אלס א טייט' פון „דברים הכוללים כו", פון הל' מתנות עניים וואס זיינען כולל „כל מיני" מתנות עניים (פאה לקט שכחה מעשר עני צדקה וכו')⁹ — איז דאך הדרא קושיא לדוכתא: פארוואס שטעלט ער נישט פריער הל' מתנות עניים (ובמילא — בראשן די דינים פון פאה), און דערנאך הל' כלאים — ובפרט אז דאמאלס איז עס ווי „סדרם הכתוב"?

ג. ויש לומר, אז דער סדר אין רמב"ם ספר זרעים איז לויטן סדר פון זמן חיובם:

ער הויבט אן מיט הל' כלאים — די הלכות ווי מ'דארף זייען כו'¹⁰ (ובהמשך צו כלאי זרעים כו' ברענגט ער אלע מיני כלאים):

דערנאך די הלכות וואס זיינען שייך צום זמן הקצירה כו' — הל' פאה און די אנדערע מתנות עניים (און אגב גררא, אויך די אנדערע מתנות עניים — מעשר עני און צדקה):

דערנאך די מתנות וואס מ'דארף געבן פון דער תבואה נאך מירוח כו' — הל' תרומות, מעשר, מע"ש ונטע רבעי¹¹,

איז [נוסף אויף דעם וואס עס איז שווער צו זאגן אז דער סדר אין רמב"ם איז מצד דעם סדר אין משנה אנהויבט שקלים — אין] נישט מובן: אין סוף פון לעצטן פרק פון הל' ערכין וחרמין רעדט ארום דער רמב"ם ווי עס דארף זיין דער סדר אין מפזר ויין ממון לעניני קדושה (הקדשות) — אז כאטש עס איז א מצוה וואס „ראוי לו לאדם להנהיג עצמו בדברים אלו כו' אעפ"כ אם לא הקדיש כו' אין בכך כלום", און „לעולם לא יקדיש אדם ולא יחרים כל נכסיו . . . אל יפזר יותר מחומש כו'";

לפי"ז איז, אדרבה — אויב דער רמב"ם וויל דא שטעלן הלכות וואס קומען בהמשך צו הל' ערכין וחרמין, איז דאך מער מסתבר אז נאך הל' ערכין וחרמין, וועלכע ענדיקן זיך מיט הלכות וועגן פיזור ממון לעניני קדושה, זאלן קומען דווקא די הל' מתנות עניים (וואס התחלתן איז הל' פאה),

[ובפרט אז ער ברענגט דארט¹² דעם דין: „מי שהחרים בזמן הזה מטלטלין סתם הרי אלו נותנן לכהנים כו'"] — וואס איז בדוגמא צום ענין פון מתנות עניים, ווארום כהנים האבן נישט קיין חלק ונחלה אין א"י און דעריבער נעמען זיי מתנות כהונה (וואס איינע פון זיי איז חרמין¹³).

און נישט הל' כלאים, היות (א) זיי קומען בהמשך בלויז צום אנהויב פון לעצטן פרק אין הל' ערכין וחרמין, (ב) די שייכות איז אין א זייטיקער זאך — נישט אין עצם תוכן הענין (ווי די שייכות צווישן סוף הל' ערכין וחרמין און הל' מתנות עניים הנ"ל).

(7) הי"א.

(8) קרח יח, יד. ב"ק קי, ב. רמב"ם הל' בכורים פ"א היז.

(9) וגם במשנה — הרי מס' פאה כוללת גם שאר מתנות עניים — לקט שכחה מעשר עני וכו'.

(10) ראה קול הרמ"ז לתו"ט ריש כלאים: שאמלא כן הו"ל לאקדומי לכל דין זרעים שנהוג בשעת הזריעה דקדמה לזמן מת"ע וכהנים ולויים.

(11) ומקדים נטע רבעי לבכורים (אף שנטע רבעי הוא רק בשנה הרביעית) — אגב גררא דהל' מע"ש (שלבן באר יחד — הל' מע"ש ונטע רבעי). ולכן מקדים ההלכות נטע רבעי — שנה הד', קודם ערלה (שם פ"ט).

ולהבא, עס איז אַבער נישט מתקן דעם לאו.

משא"כ שקלים, איז (נוסף אויף דעם וואָס עס איז נישט אזוי חמור ¹⁸, איז) נשים וכו' זיינען נישט מחוייב אין דעם ¹⁹, און אויך די וועלכע זיינען מחוייב אין דעם קענען געבן די שקלים אויך נאָך ר"ח ניסן, ווייל מאַזי תורם אויך על העתיד לגבות ²⁰; (ולהעיר: אפילו אַזאָ וואָס גיט נישט קיין מחצית השקל האָט אויך אַ חלק אין דער תרומה און די קרבנות צבור ²¹).

ועפ"י האָט די הכרזה „על הכלאים" געדאַרפט זיין פאַר דער הכרזה „על השקלים" — פאַרוואָס זאָגט די משנה פאַרקערט?

ה. דער ביאור בזה (עפ"י פנימיות הענינים):

דער רמב"ן ²² איז מסביר דעם טעם פון איסור כלאים: דורך כלאים איז מען משנה די חוקי הטבע וואָס דער אויבערשטער האָט איינגעשטעלט, אַז עס זאָל זיין „דשא עשב גוי עץ גוי עושה פרי למינו" ²³ דוקא (און עדין ביי די אַנדערע מיני כלאים).

דער טעם פון דער הכרזה באחד באדר „על השקלים": די קרבנות צבור פון יעדן יאָר דאַרפן געבראַכט ווערן דווקא פון די שקלים פון דעם יאָר —

18) שהוא רק עשה.

19) שקלים פ"א מ"ג. רמב"ם הל' שקלים פ"א ה"ו.

20) שקלים ספ"ג. כתובות קח, א. ושי"נ. רמב"ם הל' שקלים פ"ב ה"ט.

21) דעת רש"י כתובות שם ד"ה ועל העתיד לגבות. וראה כס"מ (הל' שקלים שם) דכ"ה דעת הרמב"ם.

22) פרשתנו יט, יט. וראה ג"כ זח"ג פו, ב.

23) בראשית א, יא. וברמב"ן הנ"ל: שנאמר בכולם למינהו.

און ¹² בכורים ¹³;

און צום סוף הל' שמיטה ויובל, וואָס קומען נאָך „שש שנים תזרע גוי" ¹⁴, נאָר איינמאַל אין זיבן (פופציק) יאָר וכו'.

ד. אַ ביאור גלאַטער — ע"פ פנימיות הענינים, י"ל בהקדם הביאור אין דעם וואָס די משנה הנ"ל (אין אָנהויב שקלים) זאָגט, אַז „באחד באדר משמיעין על השקלים ועל הכלאים" ¹⁵:

סדר אין תורה איז דאָך בתכלית הדיק — איז נישט מובן: פאַרוואָס איז מען מקדים די הכרזה „על השקלים" פאַר דער הכרזה „על הכלאים"? לכאורה איז איפכא מסתברא:

„כלאים" איז דאָך אַן איסור אויף יעדערן און אַן איסור תמידי — יעדער איד (וואָס ווייס נישט דעם דין) איז עלול יעדע רגע עובר צו זיין אויפן לאו פון „לא תזרע כלאים". נאָכמער: אפילו אויב ער טוט נישט קיין מעשה, יושב בטל — און אינצווישן גדל מאתם ¹⁶ און ער האָט די כלאים נישט עוקר געווען, איז ער עובר אויפן לאו פון כלאים ¹⁷; און אויך — די עקירה קען נאָר העלפן מכאן

12) הטעם לסדר זה (בכורים לבסוף) — אף שחיובם בכל שנה — ראה רמב"ם בהקדמתו לפיה"מ שם, וכשהשלים לדבר על הזרע ומתנותיו החל לדבר בענין הפירות [אלא שמקדים נטע רבעי (וערלה) לבכורים, כבהערה הקודמת].

13) ובסופו (פ"ה ואילך) ע"ד חלה — (כשהתבואה כבר נעשית) ע"ה; ואח"כ (פ"ט ואילך) שאר מתנות כהונה.

14) בהר כה, ג.

15) בהבא לקמן (סעיפים ד"ו) — ראה גם מכתב דיומ ג' לסדרה ופ' אם כסף תלוה תשכ"ד (נדפס בלקריש ח"ד ע' 1273. ח"ו ע' 338).

16) כלאים פ"ה מ"ז, ושם ספ"ו — לענין כלאי הכרם.

17) פסחים כה, א. חולין קט"ו, א. ולדעת רע"ק (מ"ק ב, ב. ושי"נ) גם המקיים כלאים לוקה.

קומענדיקן יאר (עבודת הקרבנות אין דאך פון די עקריות/דיקע עבודות אין מקדש²⁶, און ווערט אנגעערופן²⁷ „עבודה“ סתם) — און די כחות רוחניים דארפן אויסגענוצט ווערן במילואם אין דער עבודה פון דעם זמן צו וועלכן זיי זיינען שייך, עס טאר נישט זיין קיין בלבול ועירוב²⁸ זמנים אין סדר העבודה משנה לשנה.

און פון דעם ווערט נשתלשל די הכרזה „על הכלאים“ — אז אויך אין וועלט זאל נישט זיין קיין עירוב וכלאים פון איין מין מיטן צווייטן.

ז. עפ"י וועט אויך זיין פאר-שטאנדיק וואס מיר געפינען די צוויי זמנים בנוגע צו כלאים — בא' באדר איז מען משמיע ומכריז „על הכלאים“, און בט"ו באדר „יוצאין אף על הכלאים“:

בא' באדר איז מען משמיע ומכריז „על השקלים“, וואס דאס איז בלויז א באווארעניש (בנוגע צו נתינת השקלים) „בכח“, און דערפאר ווערט דאן אויך אין הנהגת העולם נשתלשל דערפון בלויז

מטאר נישט נוצן די שקלים פון איין יאר (פון פאר ר"ח ניסן) פאר די קרבנות צבור פון קומענדיקן יאר (נאך ר"ח ניסן) — מען מיסט נישט צוזאמען איין יאר מיטן צווייטן. און דערפאר איז מען מכריז בא' באדר אז מ'זאל געבן די שקלים פארן נייעם יאר (ר"ח ניסן)²⁴.

ו. וויבאלד אז „קובה“ אסתכל באו-רייתא וברא עלמא²⁵ איז פאר-שטאנדיק, אז יעדע זאך וואס איז דא אין וועלט איז נישט בלויז אפהענגיק און ווערט אפגעשפיגלט אין תורה (און עבודה פון אידן), נאר נאכמער: פריער איז עס דא אין תורה, און דערנאך און דערפון ווערט עס נשתלשל אין וועלט.

און דאס איז דער הסבר פארוואס מ'איז מקדים די הכרזה „על השקלים“ פאר דער הכרזה „על הכלאים“: כדי אז די הנהגת העולם זאל זיין כדבעי, עס זאל זיין „למינהו“ דוקא, נישט כלאים — איז עס דורכדעם וואס פריער, אין דער תורה (והוראה) ועבודה פון אידן, איז מען שולל דעם „מערב“ זיין זאכן וואס דארפן זיין באזונדער, למינהו.

און דערפאר איז ב"ד (וואס ענינם איז תורה והוראה) פריער משמיע ומכריז „על השקלים“ — וואס דורכדעם ווערט באווארענט אז די שקלים פון וועלכע מ'ברענגט די קרבנות — עבודה — זאלן גענוצט ווערן אין דעם ריכטיקן זמן, מ'זאל זיי נישט מערב זיין מיט די שקלים וקרבנות פון א צווייטן יאר;

און אין טיפערן און ברייטערן זין מיינט עס: ב"ד איז דאן מכריז וממשיך ומגלה די אלע כחות רוחניים וואס פאדערן זיך לעבודת ה' פארן

(26) ראה רמב"ם ריש הל' בית הבחירה: בית מוכן להיות מקריבים בו כו'. ולהעיר מדיה באתי לגני השית פ"ב. דיה באתי לגני תשיב פ"א ואילך (סה"מ באתי לגני ע' לו ואילך).

(27) אבות פ"א מ"ב. ובכ"מ.

(28) להעיר מריבנו בחיי פרשתנו שם: מערבב הכחות העליונים. נת' באוה"ת נ"ד (כר א') ע' קלב ואילך.

(*) באוה"ת שם, ד. בקדושה מצינו דוקא הרכבה ומיזוגיות המדות וכו' וכי'. ו. עיקר מין בשאינו מינו זהו הקדושה עם הקליפות" נעייש בארזכה. וראה ג"כ לקוטי לוי"צ לוח"ב (ע' פט"צ). לקרש חכ"ס תצא (תש"ח) — אבל מובן, דמכיון שנקבע ליתן שקלים בכל שנה בפ"ע, הרי ערובבס עם שקלים דשנה אחרת הוא „חיבור ב' קצוות שאין ראוי לחבר אותן“ (ע"ד ל' אוה"ת שם). ועד"ז בהמבואר לקמן בפנים סיח.

(24) ירושלמי שקלים בתחילתה.

(25) זח"ב קסא, ריש ע"ב. וראה ב"ר בתחילתה.

און דאָס איז די הסברה וואָס „בחמשה עשר באדר ב"ד נפנין לחפש ולבדוק על צרכי צבור ועל עניני ההקדשות": כשם ווי בט"ו באדר הויבט זיך אָן דער ענין פון הכנה בפועל לנתינת השקלים צוליב די קרבנות פון קומענדיקן יאָר (וואָס דאָס באַוואַרנט, כנ"ל, אַז די כחות וואָס מ'גייט (צוליב דער עבודה) פון אַ באַשטימטן יאָר זאָלן אויסגענוצט ווערן דוקא אין דעם יאָר און זיי ניט צו „מערב" זיין משנה לשנה) — אזוי דאַרפן דאָן אויך באַוואַרנט ווערן בנוגע אַלע „צרכי צבור" און „הקדשות", אַז די אלע ענינים וואָס זיינען שייך צו דעם יאָר זאָלן אַפּגעטאָן ווערן פאַרן גמר השנה (פאַר ר"ח ניסן).

ח. כשם ווי עס טאָר ניט זיין דער עירוב אין די בחינות פון „עולם" (כלאים פון צוויי מינים) און „שנה" (שקלים משנה לשנה), אזוי טאָר אויך ניט זיין כלאים אין דער דריטער ³³ בחי' — „נפש": פאַר יעדן איינעם זיינען באַשטימט געוואָרן געוויסע ענינים און זאָכן וואָס ער דאַרף נוצן און מברר זיין, און עס טאָר ניט זיין קיין צוזאַמען-מישונג פון איינעם'ס בירורים מיטן צווייטנס.

און דאָס איז אויך אַ הסברה פנימית אין דער הלכה, מיט וועלכער דער רמב"ם איז מסוים ה' ערכין וחרמין — „לעולם לא יקדיש אדם כו' כל נכסיו .. מכל אשר לו ולא כל אשר לו .. כל המפזר ממנו במצות אל יפור יותר מחומש וכו'":

אַ איד דאַרף וויסן, אַז די נכסים און ממון וואָס ער האָט, זיינען אים געגעבן

די באַוואַרעניש „בכח" — „משמיעין" . על הכלאים";

דאָקעגן בט"ו באדר, ווען קיימא סיהרא באַשלמותא ²⁹ [ניט ווי בר"ח (בא' ב) אדר ³⁰ ווען די לבנה שטייט בלויז „בכח", אין א נקודה] — דעמאָלט הויבט זיך אָן בפועל ³¹ די צוגרייטונג במעשה לעבודה פון נתינת השקלים, ווי עס שטייט אין משנה ³²: „בחמשה עשר בו שולחנות היו יושבין במדינה" —

און דערפון ווערט נשתלשל אויך אין הנהגת העולם, אַז בחמשה עשר איז ב"ד (זיך ניט מסתפק מיט דער הכרזה פון א' באדר, נאָר „ווצאין אף על הכלאים" — מאַיז עוקר די כלאים בפועל ³³).

(29) זחאי רכה, סעי'ב. וראה שמור פטיו, כו. (30) להעיר גי' מהחילוק בחודש אדר — דבי"ד וט"ו בו הוא הפועל של פורים, ומי' על כל החודש נאמר (אסתר ט, כב) „והחודש אשר נהפך להם גוי", וגם למעשה — דהאי דאית לי' דינא בהדי נכרי כו' ולימצי נפשי' באדר (תענית כט, ריש ע"ב. מגיא סתרפז סק"ה, וכל החודש כשר לקריאת מגילה (ירושלמי ריש מגילה. רמא אריח סתרפז ס"ז) — אלא שזהו רק ענין של „בכח".

ועפ"ז — שפורים שייך להזמן דקיימא סיהרא באַשלמותא — יומתק זה שנהגו ישראל לזמשיך סעודת פורים בליל טו, בין י"ד לט"ז (ראה אחרונים לשו"ע אריח סתרפז ס"ב) — כי מילוי ושלמות הלבנה הוא „חצי כ"ט י"ב תשצ"ג" (ב"י אריח סתכ"ו. וראה רמא שם ס"ג) — בין י"ד לט"ז.

(31) להעיר מפלוגתת ב"ש וביה (ריש מס' ר"ה) בנוגע לריה לאליל, דלביש הוא בא' בשבט ולביה בט"ו בו. ונת' במא דיל דפליגו אס אולין בתר כח או בתר פועל (עיי' לקריש חא ע' 146 ואילך. ח"ו ע' 70 ואילך בארוכה). ועפ"י הנ"ל שייך זה (לא רק להבכח"ו, פועל' דחודש תשרי — ר"ה וסוכות (עיי"ש) — כ"א) גם להיות בחודש, בכל חודש — א' או ט"ו.

(32) שקלים פ"א מג. רמב"ם ה' שקלים פ"א ה"ט.

(33) ולהעיר, שגם בזה מקדים במשנה הא דחמשה עשר בו קורין כו' ועושין כל צרכי הרבים כו" (כדלקמן בפנים) ואח"כ — „ווצאין אף על הכלאים".

³³ אשר על ענין שלש בחינות אלו הוא היסוד של ספר יצירה (אוה"ת יתרו ע' תתטז ואילך).

נקודה ווי זי שפיגלט זיך אפ ביי יעדערן בפרט (ב"נפ"ש) אין דעם ענין פון ערכין וחרמין — ניט צו מערב זיין די געלט וואס געהערט צו אים מיט די וואס ער דארף אוועקגעבן (ווייל עס איז מלכתחילה א פקדון — ניט זיינס);

און פון דעם ענין הכלאים אין עבודת האדם ברוחניות, ווערט דערנאך נשתל-של אין הנהגת העולם — הל' כלאים (כפשוטו).

דערביי קען מען אבער קומען לידי טעות (כטענת טורנוסרופוס הרשע"י), אז וויבאלד דער אויבערשטער האט אים געגעבן ממון ונכסים און האט דעם צווייטן געמאכט פאר אן עני — דארף ער קיין צדקה ניט געבן, ווייל אלץ איז זיינס און ער טאר עס ניט אויסמישן דורך געבן א צווייטן (— כלאים) — איז דער רמב"ם גלייך גאך הל' כלאים ממשיך בהל' מתנות עניים: דער חיוב צו געבן דעם עני (דאס וואס עס קומט אים).

יוד. דערמיט וועט מען אויך פאר-שטיין דעם טעם השינוי צווישן דעם סדר הכתוב (ומשנה) — פריער פאה און דערנאך כלאים, און סדר הרמב"ם — פריער הל' כלאים און דערנאך הל' מתנות עניים (פאה כו):

אין די מתנות עניים איז מודגש ווי בלויז א חלק דארף מען געבן צום עני און דער רוב בלייבט פארן בעה"ב: פאה — בסוף³⁸ שדהו³⁹, לקט — מער ווי

געווארן פון דעם אויבערשטן צו נוצן זיי מיט א באשטימטן סדר: סאיז דא דער חלק פון ממון ונכסים וואס זיינען אים געגעבן געווארן בתורת פקדון (זיי געהערן ניט צו אים, נאר צום עני, הקדש³⁴ וכיו"ב), כדי צו מקיים זיין די מצוה פון צדקה וכו';³⁵ און ס'זיינען דא די נכסים וממון וואס זיינען באשטימט פאר אים לפרנסתו ולפרנסת בני ביתו. און דעריבער טאר ער ניט מפזר זיין יותר מחומש, ווייל די אנדערע פיר פינפטל זיינען באשטימט פאר אים — דאס האט דער אויבערשטער אים געגעבן לפרנסתו ופרנסת בני ביתו, און ער דארף עס ניט „מערב" זיין מיטן חלק וואס געהערט צום עני³⁶.

ט. עפ"י כהנ"ל איז פארשטאנדיק דער סדר ההלכות אין רמב"ם:

פריער, אין לעצטן פרק פון הל' ערכין וחרמין, זאגט ער דעם דין אז „בחמשה עשר באדר ב"ד נפנין כו' על צרכי צבור ועל עניני ההקדשות", וואס דאס איז דער ענין פון כלאים ברוחניות (ב"שנה) — די באווארעניש אז עס זאל ניט זיין קיין „עירוב" הכחות וואס מען האט געגעבן אויף „צרכי צבור" און „הקדשות" משנה לשנה;

דערנאך איז ער מסיים דעם פרק (דנעוץ תחלתו בסופו) אויך מיט דער

34) ועפ"י יומתק מרזיל (שמויר פליו, ג): כל מי שיתן למצוה אינו מחסר את נכסיו. וראה רמב"ם הל' מתניע פ"י ה"ב.

35) טור יו"ד ריש הל' צדקה. וראה ד"ה א"ר שמואל בר נחמני תר"ץ פ"ג (סה"מ קונטרסים ח"א קיט, א). וראה גם לקו"ש ח"ב ע' 410. ח"ג ע' 909. ובכ"מ.

36) ועפ"י יומתק מ"ש באגה"ת (ספ"ג) ואגה"ק (סוסי"י) דלחקן עוונותיו בצדקה, יוכל לפזר בלי גבול — כי זהו ענינו וצרכיו שלו, רפואת ופדיון נפשו, כמו „רפואת הגוף ושאר צרכיו".

37) בי"ב י, רע"א.

38) פרש"י עה"פ. מתו"כ שם. וראה פאה פ"א מ"ג. רמב"ם הל' מתנות עניים פ"ב ה"ב. תו"ט ומפרשים פאה שם.

39) ולהעיר, דאך, שאם רוצה לעשות כל שדהו פאה עושה" (נדרים ו, ב) — הי"ז רק לאחר שקצר

און דעריבער שטייט אין פסוק פריער
„לא תכלה פאת שדך גו'“ און ערשט
דערנאך „שדך לא תזרע כלאים וגו'“
[און עד"ז אין משנה].

משא"כ אין רמב"ם, וואו דער ענין אין
מתנות עניים אז מ'טאר ניט געבן „כל
אשר לו“ (פון וועלכער עס ווערט
נשתלשל דער איסור כלאים) שטייט
שוין אין סוף הל' ערכין וחרמין,
דעריבער קומען הל' כלאים בהמשך צו
זיין:

און דערנאך קומען הל' מתנות עניים,
וואו די הדגשה איז כשמן — (ניט אויף
דעם ניט טארן מפזר זיין „כל אשר לו“,
נאר) דאס וואס מ'איז מחוייב געבן צום
עני, ואדרבה בזהירות „יותר מכל מצות
עשה“ און דורכדעם דוקא איז „כסא
ישראל מתכונן ודת האמת עומדת“ י.

(משיחת פורים תשכ"ד)

צוויי שבלים זיינען שוין ניט קיין לקט⁴⁰
(וכיו"ב ביי די אנדערע מתנות עניים);
וואס דאס איז דער ענין פון (שליטל)
כלאים ברוחניות (כנ"ל בארוכה) — אז
מ'טאר ניט מערב זיין דאס וואס
געהערט צום בעה"ב מיט דאס וואס
געהערט צום עני — און דערפון ווערט
נשתלשל דער איסור כלאים בגשמיות,
כנ"ל.

(לעצמו *) דאן נתחייבה שדהו בפאה (תוס' ופי'
הרא"ש נדרים שם. מירושלמי ריש פאה. שם פיג
ה"ו. וראה תוספתא פאה רפ"א). ולפרי"ח (בס' מים
חיים — חידושים לרמב"ם) — הובא בתוס' רע"ק
לפאה פיג מ"ו — שלדעת הרמב"ם (שם הי"א) גם מי
שקצר כל שדהו אינו יכול ליתן כל הקציר משום
פאה.

ולהעיר ג"כ ממפרשים לריש פאה. שם פ"א מ"ג.
רמב"ם שם וספ"א וז"כ שם.

(40) פאה פי' מ"ה. רמב"ם שם רפ"ד.

(*) כ"ה בסמ"ג הובא בכס"מ לרמב"ם שם הי"א.
מלאכת שלמה ריש פאה. מנחת בכורים לתוספתא
פאה רפ"א. וראה פרי"ח שבפנים ההערה.

(41) רמב"ם הל' מתני' רפ"י.

קדושים ז

אבער דער תירוצ דארף האבן הסברה: אין הכי נמי אז „הכל תלוי בה“, ווי קען מען אבער (צוליב דעם) מחייב זיין א קטן? און ווי דער ראב״ד זאגט במק״א⁷: „ואם יאמר האיש נתלה באשה אבל לא האשה באיש מ״מ מהיכא תיתי לחייב את הקטן על ידי האשה“⁸.

[אויך דאס וואס דער רדב״ז זאגט⁹ אז דער רמב״ם האלט אז קרבנות זיינען ניט קיין עונש נאָר אַ כפרה; און דעריבער, כאַטש אַז אַ קטן איז ניט קיין בר עונשין, אַבער אויך ער דארף האָבן אַ כפרה,

איז לכאורה ניט מספיק — ווייל פאַר-וואָס דארף אַ קטן האָבן כפרת קרבן דווקא באַ דער עבירה פון שפחה חרופה און (מען געפינט עס) ניט ווען ער איז עובר אויף אנדערע עבירות, וואָס מאַיז אויף זיי מחוייב אַ קרבן?]

(ב) דער לחם משנה¹⁰ זאגט אז דער מקור דעת הרמב״ם איז פון תורת כהנים אויפן פסוק „איש פרט לקטן או יכול שאני מוציא בן תשע שנים ויום אחד ת״ל ואיש“; און דער ראב״ד פסקנט ווי די גמרא אין כריתות וואָס האַלט אַז „מקשו להדדי“ (ניט ווי דער תויב), אַז מ״פאַרגלייכט זיי איינער צום צווייטן און בשעת איינער פון זיי איז אַ קטן אַדער אַ קטנה זיינען ביידע פטור.

א. בנוגע צום דין פון שפחה חרופה¹ פסקנט דער רמב״ם² „בן תשע שנים ויום אחד שבא על שפחה חרופה היא לוקה והוא מביא קרבן, והוא שתהי גדולה ובעולה וברצונה, כמו שביארנו, שאין האיש חייב קרבן עד שתתחייב היא מלקות שנאמר³ בקורת תהי והביא את אשמו“. און דער ראב״ד איז משיג: „זה שבוש שלא מצינו קטן בר עונשין וקרבן זה מן העונשין הוא והיא כמו כן פטורה דהא מקשו אהדדי והכי איתא בכריתות“.

זיינען דאָ כמה ביאורים אין פאַר-ענטפערן דעם רמב״ם:

(א) דער מגיד משנה⁴ זאגט, אַז דער רמב״ם לערנט אַז „הכל תלוי באשה שתהי בת עונשין אבל הוא אינו צריך להיות בר עונשין וכן אמרו⁵ בזמן שהאשה לוקה האיש מביא קרבן בזמן שאין האשה לוקה אין האיש מביא קרבן ולא אמרו בזמן שהוא אינו מביא קרבן היא אינה לוקה וקרא נמי הכי דרשינן ל״ בקורת תהי והביא את אשמו ומשמע הא לא תהי בקורת לא יביא אבל לא משמע הא אם לא יביא לא תהי בקורת“. און וויבאלד אַז דער רמב״ם האַלט אַז „הכל תלוי בה“ און זי איז „לוקה“ — דערפאַר איז „הוא מביא קרבן“.

(7) בהל' שגגות שם.
(8) וצ״ע בטעם שהשיג הראב״ד בבי המקומות בין בהל' איסורי ובין בהל' שגגות. ובכל אחד בהדגשה ובסגנון אחר. וראה כס״מ הל' שגגות שם, דהיי' לו להראב״ד גירסא אחרת. ואכ״מ.
(9) שו״ת הרדב״ז שם. מגדל עוז לרמב״ם הל' איסורי שם. צפ״ע לרמב״ם שם הי״ד.
(10) בהל' שגגות שם. וראה כס״מ שם.

(1) יבפרשתנו יט, כ ואילך.
(2) הל' איסורי פ״ג הי״ז. הל' שגגות פ״ט הי״ג.
(3) פרשתנו שם.
(4) יא, א.
(5) לרמב״ם הל' איסורי שם. שו״ת הרדב״ז סי' ב״א צד. קרית ספר (להמבייט) לרמב״ם הל' איסורי והל' שגגות שם.
(6) כריתות שם.